

DYREKTORIUM LAIKATU W SZKOŁACH POBOŻNYCH

PROLOG

Adresaci i cele

1. Niniejszy dokument adresowany jest do zakonników pijarów, do osób świeckich, które w jakikolwiek sposób związane są z Zakonem Szkół Pobożnych i do wszystkich, którzy chcą poznać zagadnienia dotyczące Laikatu w Szkołach Pobożnych.
2. Celem *Dyrektorium Laikatu w Szkołach Pobożnych* jest zainicjować realizację Projektu Instytucjonalnego Laikatu, ułatwiając tym samym wprowadzenie w życie Dokumentu 44 Kapituły Generalnej Zakonu: *Laikat w Szkołach Pobożnych*¹.
3. Dyrektorium jest podstawą i obowiązkowym odniesieniem dla Statutu Laikatu, które każda Demarkacja² winna wypracować, zależnie od aktualnej rzeczywistości osób świeckich.
4. Dyrektorium służy także jako model odniesienia dla dokumentu *Kierunki dla Formacji Laikatu* i dla Planów Formacji, które należy nakreślić w każdej z Demarkacji³, w zależności od przyjętych kierunków.

Odpowiedź na zaproszenie Kościoła

5. Sobór Watykański II uczynił wielki krok, jeśli chodzi o uświadomienie sobie wyzwań, jakie *znaki czasu* wskazywały dla przyszłości Kościoła. Jednym z takich znaków jest nowe zrozumienie wartości trzech rodzajów powołania w Kościele (świeckie, zakonne i kapłańskie). Każde z nich rozwija, oznacza i wyraża w konkretnym kontekście kulturowym jakiś konieczny i kluczowy element struktury, organizacji i misji w Kościele. Z punktu widzenia eklezjologii integralnej różne powołania są postrzegane jako część tego samego Ludu Bożego i ubogacają się nawzajem⁴.
6. Jednak wyłącznie komunია trzech powołań czyni Kościół sakramentem jedności z Bogiem. Stąd właśnie pochodzi drugie z wielkich wyzwań: jest konieczne by rozwój i określenie tożsamości każdego z tych powołań dokonywało się dzięki komunii i życiu w łonie Ludu Bożego. W tym sensie nowe zainteresowanie laikatem jest pewnego rodzaju nowością, a możliwy rozwój tego zainteresowania może się okazać w przyszłości impulsem w stronę odnowy kościelnej i elementem, który na nowo określi miejsce pozostałych dwóch powołań⁵ w całości Ciała Kościoła.
7. Owocem powyższej refleksji⁶ jest trzecie wyzwanie. Kościół nie istnieje sam dla siebie, ale ma charakter misyjny. Tak jak Jezus Chrystus nie głosił siebie samego, ale głosił Królestwo, tak też

---

¹ 44° Kapituła Generalna: *Laikat w Szkołach Pobożnych*, „Zeszyty” n.21, Wydawnictwa Kalasantyńskie, Rzym 1997.

² „Programy Kongregacji Generalnej na dwulecie 2004-2005”, trzecia linia generalna akcji, plan operacyjny 3.2.

³ „Programy Kongregacji Generalnej na dwulecie 2004-2005”, trzecia linia generalna akcji, plan operacyjny 3.3.

⁴ *Zacząć na nowo od Chrystusa* n. 31. Por. *Novo Millennio Ineunte* n. 46.

⁵ Por. VC 31a. Kongregacja Generalna Zakonu Szkół Pobożnych, *Wyjaśnienie tożsamości zakonnika i świeckiego Pijara*, nota 22; w *Misja dzielona w Szkołach Pobożnych*, „Zeszyty” n. 23, Publikacje ICCE, Madryt 1999.

⁶ Por. *Christifideles Laici* 1.5, LG 31.

Kościół w stosunku do świata jest sakramentem powszechnego zbawienia⁷. Odnowa Kościoła i nowy impuls ewangelizacji są konieczne, by mogły zaowocować tak starania człowieka jak i załączki nadziei, które Bóg posiał i nieustannie wzbudza w historii i w ludzkości. Świat naszych czasów potrzebuje nowej i wiarygodnej misji.

8. Trzy wyzwania Kościoła XXI wieku możemy więc ująć w syntezie:

- a. Rozwijać trzy rodzaje powołania w Kościele w taki sposób, aby osoby różnych stanów nawzajem się poznawały, ubogacały⁸ i współpracowały dla budowy Królestwa.
- b. Czynić to, wychodząc od rzeczywistości komunii i wzajemnych relacji, i w ten sposób budować autentyczną wspólnotę chrześcijańską.
- c. Odnawiać misję jako rozpowszechnienie miłości Bożej i miłości do Boga, co winno mieć miejsce w Kościele i być znakiem wierności projektowi Królestwa.

9. Od Soboru Watykańskiego II refleksje na te tematy, tak ze strony Magisterium jak i ze strony Teologii, oraz relacje licznych doświadczeń nie tylko były przedmiotem dyskusji, ale – co ważniejsze – niejednokrotnie stawały się rzeczywistością i bogactwem wspólnoty Kościoła.

10. Wokół Instytutów zakonnych żywo i licznie zaczęły się gromadzić osoby świeckie; choć z różną wrażliwością i w różnych sytuacjach życiowych, to jednak gotowe uczestniczyć i głęboko przeżywać charyzmat instytutu, rozumiejąc go z perspektywy własnej duchowości, misji⁹ i doświadczeń życia codziennego.

11. Także w Szkołach Pobożnych, przez łaskę i działanie Ducha Świętego i dzięki zaangażowaniu wielu Pijarów, spotyka się wiele osób, uczniów i alumnów, wychowawców, pracowników personelu administracyjnego i biur w naszych dziełach, matek i ojców naszych uczniów, członków wspólnot pochodzących z naszych dzieł duszpasterskich i inne osoby, które przychodząc z innych środowisk kościelnych, rozpoznały w charyzmacie pijarskim swoje świeckie powołanie.

12. Nasz Zakon, od czasu Kapituły Generalnej Specjalnej (1967-69) poświęconej percepcji dokumentów Soboru Watykańskiego II, starał się dać odpowiedź na tę rzeczywistość tak bardzo bogatą i różną, łącząc słowo i czyn, integrując wymiar refleksyjny i interpretacyjny z wymiarem egzystencjalnym i historycznym¹⁰.

13. 44° Kapituła Generalna (1997), chcąc jeszcze lepiej sprecyzować tę odpowiedź, zaaprobowwała Dokument *Laikat w Szkołach Pobożnych*, który stanowi punkt odniesienia i podstawę Projektu Instytucjonalnego Laikatu w Zakonie.

14. W dokumencie wymienia się cztery sposoby przynależności między świeckimi a Zakonem i jednocześnie próbuje się wyjaśnić w przystępny sposób różne możliwe sytuacje. W ten sposób, oprócz pomocy w rozumieniu bogatej różnorodności laikatu w relacjach z Zakonem, dokument nakreśla cztery linie, wokół których mogą pojawiać się konkretne propozycje, jakie Zakon kieruje do osób, które – nie rezygnując ze swojego powołania świeckiego – czują się powołane do dzielenia jego charyzmatu lub do współpracy. Wspomniane sposoby przynależności są autonomiczne, choć komplementarne, i dopuszczają pewną wymianę relacji. Każdy ze stopni otwiera cały wachlarz różnorodnych odcieni i możliwości jeśli chodzi o sposób uczestniczenia w

---

⁷ Por. LG 9.48; AG 1.5; GS 45.

⁸ *Zacząć na nowo od Chrystusa*, n. 31; *Zakonnicy i promocja ludzka*, n.12,b,2.

⁹ Por. VC 54.

¹⁰ Por. *Wyjaśnienie tożsamości.....*n° 7..

laikacie, a tych najprawdopodobniej jest tyle, ile osób zaangażowanych w nasze dzieło. Oto krótka charakterystyka czterech sposobów przynależności:

- a) **Współdziałanie** w akcjach podejmowanych przez pijarów; ten sposób przynależności proponuje się osobom, które współpracują w projektach lub dziełach pijarskich.
- b) **Uczestnictwo**¹¹; proponuje się tym, którzy są zaangażowani osobiście i czują się współodpowiedzialni za eklezjalną misję Szkół Pobożnych.
- c) **Integracja charyzmatyczna**; proponuje się tym, którzy pragną żyć charyzmatem Kalasancjusza i pijarów w sposób stowarzyszony¹².
- d) **Integracja prawna**; proponowana osobom i grupom, które – należąc do jakiejś wspólnoty kościelnej o charyzmacie pijarskim – łączą się z Zakonem węzłem prawnym.

ROZDZIAŁ 1

CELE

15. Ze swej natury powołanie świeckie jest bardzo różnorodne i przejawia się w bogactwie swych form: być mężczyzną lub kobietą, żyć w konkretnym stanie, uświadamiać sobie poszczególne momenty życia, wykonywać jakiś zawód, który nie jest przeszkodą dla rozwoju tego typu powołania – wszystko to formuje część istoty samego powołania, gdyż jest dokładnie tym, co uzasadnia prawo osób powołanych w Kościele do ewangelizowania w najbardziej różnorodnych realiach społecznych, politycznych i kulturowych¹³.

16. Oprócz różnych aspektów powołania konkretnej osoby świeckiej, trzeba w tym wypadku uwzględnić także różnorodność właściwą dla stanu laikatu, który tworzy relacje z Zakonem w rozmaitych miejscach i środowiskach, z nie zawsze równymi realiami kulturowymi i kościelnymi, a także różnorodnymi motywacjami i oczekiwaniami.

17. Dyrektorium pretenduje do tego by odpowiedzieć na tę nakreśloną wyżej różnorodność i dlatego oferuje szeroką propozycję możliwości tworzenia relacji; chce służyć każdej osobie świeckiej, postrzegając ją z perspektywy jej własnej rzeczywistości życiowej, rodzinnej, zawodowej, kulturowej i kościelnej.

Specyficzna charakterystyka laikatu: styl świecki i życie rodzinne

18. Powołanie do naśladowania Jezusa Chrystusa, interpretując je z punktu widzenia konkretnej sytuacji społecznej i rodzinnej,¹⁴ jest specyficzną charakterystyką powołania świeckiego. Laikat pijarski jest otwarty na tę rzeczywistość.

---

¹¹ Wolimy to wyrażenie zamiast „Dzielone posłannictwo”, aby nie przywłaszczać sobie terminologii, która razem wzięta odnosi się do całego tematu świeckiego.

¹² Chociaż w niektórych przypadkach musiałoby się żyć w sposób indywidualny (Por. *Laikat w szkołach Pobożnych*, n. 22c).

¹³ Por. LG 33.

¹⁴ Por. ChL.40.

19. Podążając za doktryną Magisterium Kościoła, Dyrektorium widzi w życiu rodzinnym miejsce uprzywilejowane, gdzie przede wszystkim i na pierwszym miejscu umacniają swe korzenie powołania pijarskie, które nie rezygnując z życia świeckiego chcą zaangażować się w Misję Zakonu.

20. Móc liczyć na bliskość życia rodzinnego oznacza dla Szkół Pobożnych okazję do tego by umocnić i wzbogacić naszą Misję: ewangelizować wychowując dzieci, zwłaszcza biedne, *od ich najmłodszych lat*.

21. Aby nowe relacje rzeczywiście stały się ubogaceniem wspólnego powołania wszystkich członków rodziny i to – mając na uwadze Małżeństwo – wspólnego powołania potwierdzonego pieczęcią Sakramentu, będzie więc koniecznym zwrócić szczególną uwagę i okazać troskę w sytuacjach, kiedy tylko jedna osoba z rodziny pozostaje w relacji z Zakonem.

22. Zaangażowanie się osób świeckich w Misję Pijarów jest dla obydwóch stron konkretnym sposobem rozwijania osobistego powołania, które polega na „szukaniu Królestwa Bożego, zajmując się sprawami świeckimi i kierując nimi po myśli Bożej”¹⁵.

Włączenie świeckich w Kościół

23. Inną charakterystyką, która definiuje powołanie świeckie, jest konkretny sposób, w jaki każda osoba rozwija wymiar wspólnotowy wiary chrześcijańskiej i efektywnie włącza się do wspólnoty Kościoła. Oprócz tradycyjnej więzi z Kościołem poprzez parafie, Sobór Watykański II i Magisterium posoborowe zwracają uwagę na znaczenie Apostolstwa Stowarzyszeń¹⁶, które z biegiem lat skonkretyzowało się takich formach jak: Ruchy Apostolskie, różnego typu Wspólnoty Kościelne, a ostatnio także Nowe Ruchy Kościelne¹⁷.

24. Podążając zgodnie z kierunkami wyznaczonymi przez Magisterium i odpowiadając na potrzeby, jakie dostrzega się w obecnej sytuacji, Zakon przyjął jako projekt aktualizacji ideę tworzenia procesów edukacyjnych i pastoralnych dla dzieci i młodzieży, które prowadziłyby do włączania się na różne sposoby w życie Kościoła lokalnego i do powstawania wspólnot, które przeżywają swoją przynależność kościelną w strukturach stowarzyszeń typowych dla Szkół Pobożnych¹⁸.

25. Projekt Instytucjonalny Laikatu Pijarskiego ma na celu zaproponować osobom związanym z naszymi Dzielami stworzenie więzi z Zakonem, jako szczególnego rodzaju przynależności do Kościoła. Taka propozycja nie chce i nie może zupełnie zastąpić ani wykluczyć innych możliwych form przynależności do Kościoła. Co więcej, sam Zakon poprzez swoje posłannictwo w parafiach lub w innych instytucjach Kościoła oraz poprzez inicjatywy wychowawcze i pastoralne daje impuls i sprzyja rozwojowi także innych form.

26. Zakon proponuje pomoc także osobom związanym z naszymi Dzielami, które jednak przeżywają swoją przynależność do Kościoła w inny sposób, tak by wewnątrz osobistego powołania mogły one bardziej pogłębiać doświadczenie charyzmatu kalasantyńskiego, a tym samym ubogacać duchowo siebie samych, swoje wspólnoty, ruchy lub parafie.

---

¹⁵ LG, 31.

¹⁶ Por. AA, 18.

¹⁷ Por. ChL, nn. 29-32.

¹⁸ 44° Kapituła Generalna: *Polityka II. 2*, „Zeszyty” n. 21, Wydawnictwa Kalsantyńskie, Rzym 1997.

27. Dla osób, które wiążą się z Zakonem, ale nie przeżywają rzeczywistego włączenia w Kościół, uczestnictwo w stopniach przynależności proponowanych przez Projekt Instytucjonalny jest realną szansą, by żyć wiarą chrześcijańską i odpowiedzieć na osobiste powołanie do stanu świeckiego w sposób dorosły, świadomy i odpowiedzialny.

28. Osoby świeckie zaangażowane w dzieła Szkół Pobożnych zachowują własną tożsamość i to właśnie w różny sposób ubogaca tych, którzy w tych dziełach uczestniczą. Sposoby włączenia w Projekt mogą być różne.

a) *Wychowawcy*

29. Wychowawcy przychodzą zazwyczaj do ośrodka pijarskiego, szukając miejsca pracy. Takie osoby w większości przypadków przyjmują i odpowiadają na powołanie do wychowania. W innych przypadkach motywacje bywają mniej ukierunkowane. Przyjmując nauczycieli, oceniamy się ich dojrzałość osobową, tytuły i *aggiornamento* zawodowe osoby, zmysł edukacyjny, który uwidacznia się w wykonywaniu zawodu i – w zależności od okoliczności i charakteru dzieła – opcję chrześcijańską i postawę katolicką kandydatów.

30. Praca edukacyjna w naszych ośrodkach winno być rzeczywistym wyborem *naszego stylu*. Będzie to łatwiejsze w przypadku osób, które pochodzą z naszego środowiska i które przyjęły nasz charakterystyczny sposób wychowywania. Inicjatywą godną polecenia jest więc kierować zaproszenie do tych, którzy pochodzą z naszych dzieł duszpasterskich. Z autentyczną odpowiedzialnością należy też realizować proces przygotowania zapobiegawczego i początkowego dla wychowawców, którzy przyłączyli się do nas później. Musimy zdawać sobie sprawę z faktu, że weszli oni w grupę nauczycieli, w której klimat środowiska może być bardzo odmienny. Jest więc konieczne towarzyszyć im w początkowym etapie pracy w sposób indywidualny.

31. Jednocześnie, niezbędne jest kontynuować proces formacji ustawicznej ze wszystkimi wychowawcami, tak aby dobrze zharmonizować pracę z naszym projektem edukacyjnym.

32. Sam dobór personelu nie gwarantuje, że wysoki poziom wychowawcy zostanie przez niego zachowany w sposób spontaniczny w przeciągu lat. Dlatego też formację ustawiczną – teoretyczną i praktyczną – należy realizować zgodnie z wcześniej ustalonym planem, który dotyczy tak trzech wymiarów: ludzkiego, wychowawczego i pijarskiego, jak i pewnych aspektów naszego własnego charakteru, doktryny, Projektu Edukacyjnego i Pastoralnego.

b) *Współpracownicy w administracji i personel pomocniczy*

33. Nasza propozycja dotycząca laikatu jest skierowana także do wszystkich osób, które wypełniają zadania administracyjne lub inny rodzaj pracy. Osoby te muszą mieć świadomość, że także ich praca ma wymiar edukacyjny, a w konsekwencji powinny być brane pod uwagę w projektach formacji ustawicznej dzieła.

c) *Realizatorzy i adresaci procesów duszpasterskich*

34. Naszym uczniom, współpracującej z nami młodzieży i dorosłym, proponujemy udział w procesach duszpasterskich, które realizujemy w ośrodkach pijarskich, w parafiach i w innych dziełach. W ten sposób konkretyzujemy nasz wybór, by „ewangelizować wychowując”, który określa w sposób specyficzny posłannictwo Szkół Pobożnych.

35. Procesy duszpasterskie inicjowane w naszych dziełach pomagają tym, którzy w nich uczestniczą, wzrastać na poziomie dojrzałości osobowej i wiary chrześcijańskiej. Są one drogą, na której wyrażamy nasz sposób życia Ewangelią, rzeczywistość, która nas otacza i charyzmat Kalasancjusza.

36. Nawet jeśli nasze propozycje mogą być różnorodne – w zależności od różnych sytuacji dzieci, młodzieży i dorosłych oraz od możliwości środowiska Kościoła, w którym pracujemy – zawsze czujemy się odpowiedzialni za powstawanie wspólnot dojrzałych chrześcijan utrzymujących więzi z pijarami.

37. Wszystko to sprzyja temu, by konkretne osoby, grupy i wspólnoty identyfikowały się w dużej mierze z naszą duchowością, pedagogiką, z formą życia i misją.

38. Mimo różnorodności i indywidualnego charakteru różnych sytuacji, wydaje się zupełnie racjonalne, by dobry proces duszpasterski – podobnie jak każdy inny proces wychowawczy – rozwijał się nieprzerwanie, uwzględniając każdy wiek (okres rozwoju) i, co więcej, dając osobom zainteresowanym możliwość uczestniczenia na wszystkich etapach edukacji: od wychowania dzieci aż do wieku dorosłego.

d) Rodzice naszych uczniów

39. Rodzice dzieci i młodzieży, z którymi pracujemy, mają w naszej misji¹⁹ bardzo ważną rolę. Czasem są to osoby przeżywające wątpliwości i problemy natury ludzkiej i chrześcijańskiej; jednocześnie pragną wzrastać w wierze i pogłębiać swoją podstawową misję wychowawców, być katechetami i współpracować w naszym dziele lub, po prostu, chcą poznać nas lepiej i mieć głębsze relacje z nami.

40. Na szczególną uwagę zasługują ci, którzy uczestniczą w organizacjach, takich jak rady szkolne, stowarzyszenia rodziców lub różne stowarzyszenia pozaszkolne, oraz ci, którzy należą do różnego typu grup formacyjnych (szkoły rodziców, grupy przygotowujące do sakramentów inicjacji chrześcijańskiej, grupy biblijne, ruchy rodzinnych i inne).

e) Wolontariat i Akcja Społeczna

41. Jest wiele osób, które wchodzi w kontakt z naszymi dziełami poprzez akcje wyływające z ludzkiej solidarności proponowane w naszym środowisku: „Służba Trzeciemu Światu” (SETEM), „Kalasantyński Wolontariat Misyjny” (V.M.C), grupy misyjne, różne fundacje i wolontariat w jego wielu wariantach. Niektóre z tych osób identyfikują się z elementami naszej misji, podczas gdy inne przychodzą do nas gdyż chcą przede wszystkim poznać realia nowych środowisk i różne sposoby doświadczenia wiary.

f) Inni pracownicy w dziele edukacji

42. Motywacje „moderatorów” różnych środowisk edukacyjnych (akcje o charakterze społecznym i kulturalnym, sport, czas wolny...), poprzez sam swój charakter wolontariatu mogą być bliższe naszym założeniom, gdy przynależą do naszych centrów. I choć taki jest ideał, to jednak rzeczywistość jest bardzo zróżnicowana i zależy przede wszystkim od środowiska, osobistych wyborów i od grupy, do której osoba należy, bardziej lub mniej identyfikującej się ze stylem pijarskim. W naszych Centrach obecni są także inni pracownicy edukacji, którzy nie

---

¹⁹ Por. Kong. Gen. „*Posłannictwo Pijarskie...*” n° 28 b, w: *Misja dzielona w Szkołach Pobożnych*, Zeszyt 23. Publikacje ICCE, Madryt 1999.

wiążą się z wolontariatem: profesorowie wspomagający, moderatorzy różnych akcji pozaszkolnych, nauczyciele języków, etc.

g) Wspólnoty parafialne

43. W parafiach powierzonych Zakonowi, których styl opisany jest w innych dokumentach, będziemy się troszczyć przede wszystkim o dzieci i młodzież, z wyraźną opcją na rzecz ubogich²⁰, w wierności charyzmatowi kalasantyńskiego.

44. W życiu naszych parafii nie zabraknie osób, które czują się bliżej charyzmatu i stylu pijarskiego: „ewangelizować wychowując”.

f) Inni współpracownicy

45. Jest wiele innych osób, które współpracują z nami przy szczególnych i pojedynczych okazjach, bądź też w sposób bardziej ciągły; współpraca ta dotyczy różnych dziedzin i wpływa z różnych motywacji: czy to z przyjaźni, czy też dlatego, że osoby są krewnymi kogoś z zakonników lub naszymi byłymi uczniami.

ROZDZIAŁ 2

SPOSOBY PRZYNALEŻNOŚCI: NATURA, CELE I ITINERARIA

46. Elementy formacji, które wymieniliśmy, oraz podejmowane działania, dzięki którym realizuje się formację – wszystko to zależy nie tylko od różnych punktów wyjścia, ale także od różnorodnych możliwości istniejących w każdym przypadku, od celów, do których się dąży, od odmiennych sytuacji, które trzeba mieć na uwadze, od sytuacji osobistych i od rzeczywistości osób świeckich innych w każdym miejscu. Wychodzimy od niektórych poprzednich wskazań:

1. Ważne jest wprowadzić w każdym miejscu, w każdym projekcie, plan formacyjny i pastoralny, który będzie regulował wspólną pracę ze świeckimi, oraz kryteria i wskazówki, które wydają się najbardziej właściwe dla realizacji Projektu Instytucyjnego Laikatu Zakonu.
2. Kiedy nakreślone cele są różne, co zależy od sposobów przynależności i od sytuacji konkretnych osób, w takim wypadku także itineraria muszą być różne.
3. W tworzeniu bliskich relacji z osobami i w poznawaniu ich sytuacji potrzeba nam zawsze dużej kreatywności, tak byśmy mogli – nie zatracając charakteru typowego dla każdego sposobu przynależności – towarzyszyć osobom poprzez procesy, które gwarantują osobisty wzrost i otwierają na przyszłość.
4. Adaptacja itinerariów, by zagwarantować ich ciągły charakter i zharmonizować je z charyzmatem Zakonu, powinna być wystarczająco zinstytucjonalizowana w taki sposób, aby nie zależała od pojedynczych osób lub grup stanowiących mniejszość.
5. Sposoby przynależności opisują sytuacje, które są autonomiczne. W jakimkolwiek przypadku mogą wskazać proces indywidualny lub grupowy, w których uczestniczą także inne osoby.

---

²⁰ Dokumenty 42° Kapituły Generalnej Ojców Pijarów, *Parafie pijarskie*, „Zeszyty” n. 6, Wydawnictwa Kalasantyńskie, Rzym 1986.

47. Bardziej szczegółowe etapy należy uwzględnić w każdej demarkacji w programowaniu, w projekcie i w odpowiednich statutach. W każdym przypadku wskazujemy te aspekty, które uważamy za fundamentalne dla wszystkich. Należy je uporządkować w pięć sekcji: jedną wspólną i cztery odnoszące się do każdego ze sposobów przynależności.

A) Elementy wspólne dla wszystkich sposobów przynależności

48. Skoncentrujemy się na dziewięciu aspektach, które nazwiemy „itinerariami”:

Informacja. Dbamy o to, by regularnie przekazywać osobom świeckim informacje na temat ważniejszych planów odnoszących się do przyszłości, ustalonych przez Kapituły (lokalne, demarkacyjne i generalne) i w czasie innych ważnych zebrań (zespół osób odpowiedzialnych za dane dzieło, inne spotkania) oraz informacji na temat poszczególnych sposobów przynależności. Mamy to szczególnie na uwadze, omawiając aspekty bezpośrednio dotyczące rzeczywistości, w której uczestniczą świeccy. Jeśli to możliwe, informacje mogą być przekazywane na piśmie w formie biuletynu lub czasopisma o charakterze informacyjnym, wydawanym w demarkacji.

Relacje osobowe. Kształtujemy relacje poprzez konkretne działania, wykorzystując okazje do dzielenia się własnym doświadczeniem (różnego typu spotkania i momenty celebracji zakonnej).

Towarzystwo jest zarówno propozycją dla osób świeckich, które zaczynają z nami wolontariat lub pracę, jak i ciągłą otwartością na tych, którzy już z nami pracują. Na polu edukacji stosujemy środki, które uważamy za konieczne, przede wszystkim w pierwszych etapach pracy: jasność w wyrażaniu tego, czego się oczekuje i o co się prosi, proponowanie różnych środków i pomocy, zainteresowanie się tym jak osoba przeżywa swoje uczestnictwo w dziele edukacyjnym, wsparcie w trudnościach, wspólne refleksje nad tym, czym się żyje.

Wzrost i dojrzewanie ludzkie. Należy podążać za podstawowymi liniami wyznaczającymi kryteria ludzkiej dojrzałości rozumianej jako dojrzałość bycia; tworzą ją takie elementy jak: tożsamość osobową, dojrzałość uczuciowa, relacje w grupie i zdolność podejmowania decyzji.

Wzrost i dojrzewanie w wierze. Proponowanie okazji służących formacji i *aggiornamento* życia duchowego (krótkie kursy, konferencje, sesje formacyjne, itd.); możliwość uczestniczenia w życiu wspólnotowym, ćwiczenia i dni skupienia; towarzyszenie i celebracje zakonne; możliwość uczestniczenia i integrowania się w procesach katechumenatu i innych wspólnot chrześcijańskich. Zintensyfikujemy procesy typowe dla stowarzyszeń świeckich i nadamy im formę bardziej stabilną, progresywną i ciągłą, mając na uwadze charakter różnych sposobów przynależności i zadań. Aby rzeczywiście można było zrealizować ten punkt, niezbędne jest, by w każdym dziele przedstawić (opracować) propozycje procesów katechumenalnych, według możliwości danego środowiska, które doprowadzą do powstania wspólnot chrześcijańskich.

Formacja ustawiczna służy temu by pogłębiać problematykę zadań bardziej specyficznych na polu wychowania, formując każdą osobę w zakresie problemów życiowych, metodologii, i ewaluacji pracy; skłania do uczenia się nowych zasobów i technik wykorzystywanych w różnych dziedzinach; czyni dzieło wychowawcze integralną całością, oferując formację na temat rzeczywistości dzieci i młodzieży, nowych modeli wychowania i relacji z rodzicami. Będziemy wykorzystywać, jako środki naszego wychowawczego i osobistego *aggiornamento*, różne kursy i indywidualne projekty, konfrontując je z projektem wychowawczym i pastoralnym dzieła, w jakim pracujemy.

Zakresy odpowiedzialności i wynikające z nich konsekwencje – np.: system opieki, relacje z rodzicami, wolontariat.

Znajomość Kalasancjusza – jego osoba, jego życie i jego dzieło.

Podstawowe wiadomości na temat Zakonu. Demarkacja i dzieło, w którym się uczestniczy, historia i życie Zakonu – znajomość tych elementów sprawia, że osoby świeckie w większym stopniu identyfikują się z Zakonem. Wyjaśniamy różne możliwości tworzenia relacji z Zakonem, informujemy o treści dokumentów poświęconych laikatowi, pozostajemy w kontakcie z osobami, które uczestniczą w różnych sposobach przynależności.

B) Sposób przynależności: WSPÓLDZIAŁANIE

49. Natura: Osoby, które w jakikolwiek sposób współdziałają z Dziełem pijarskim; są otwarte na misję pijarską i postrzegają ją pozytywnie; wykazują się odpowiednimi cechami i są zdolne w pracy wychowawczej.

50. Cele:

1. Pobudzać i troszczyć się o powołania do pracy wychowawczej.
2. Wypracować poczucie przynależności do dzieła pijarskiego, w które jest się włączonym.
3. Dbając o relacje międzyosobowe, stworzyć środowisko, które umożliwi wzajemne dzielenie się własnym doświadczeniem.
4. Wypracować współodpowiedzialność, uczestnictwo i współpracę w środowisku dzieła pijarskiego.
5. Pobudzać i dbać o procesy, które prowadzą do świadomego wyboru wiary.

51. Itineraria:

a) *Informacja:*

1. Umożliwić naszym współpracownikom uczestnictwo w sporządzaniu planów i programów rocznych dzieła.
2. Proponować uczestniczenie w wymianie informacji w takim zakresie, jaki uważa się za odpowiedni.
3. Informować o konferencjach, kursach i poruszanych tematach interesujących ze względu na formację współpracowników.

b) *Relacje osobowe:*

1. Troszczyć się o relacje przyjaźni między wszystkimi współpracownikami; uczyć się żyć razem; interesować się osobistymi sytuacjami osób; dzielić się doświadczeniem dotyczącym momentów szczególnych i sytuacji rodzinnych; szanować różne sposoby myślenia i odczuwania emocjonalnego.
2. W każdej sytuacji zachowywać pozytywne odniesienie do rzeczywistości, to bowiem wnosi klimat sprzyjający pracy wspólnoty wychowawczej.

c) *Towarzyszenie:*

1. Towarzyszyć osobę w procesie jej dojrzenia, tworząc relację bliskości i przyjaźni.
2. Ułatwiać etap włączenia się osoby w dzieło.
3. Proponować towarzyszenie w zakresie obowiązków każdej osoby, rozpoczynając od struktur organizacyjnych Dzieła.
4. Poświęcać uwagę każdemu indywidualnie według potrzeb współpracowników.

d) Wzrost i dojrzewanie ludzkie:

1. Znać własne dary, talenty, walory, zdolności i sprawności, by móc coraz lepiej poznawać siebie i osiągnąć stabilność osobową.
2. To wszystko, o czym wyżej mowa, umieć rozpoznawać w osobach, które nas otaczają, i tworzyć relację z nimi, wychodząc zawsze od tego, co jest w nich pozytywne.
3. Wychodząc od tego co pozytywne, starać się rozwijać szacunek do siebie samego, coraz lepiej wykształcać obraz siebie i własną skuteczność.
4. Umieć rozpoznawać związek pomiędzy doświadczeniem osoby a transcendencją (Bóg, miłość, sprawiedliwość) i umieć dostrzegać wpływ tej relacji na wzrost osobowy i na relacje z innymi.

e) Wzrost i dojrzewanie w wierze:

1. Wychowywać, ukazując podstawowe wartości ludzkie, zaczynając od miłości, sprawiedliwości i wolności.
2. Wychowywać, żyjąc ideą i nadzieją, że wśród ludzi jest możliwe budować lepszy świat.
3. Wychowywać, promując postawę ciągłego poszukiwania, by móc w ten sposób odnaleźć sens własnego życia i być otwartymi na wszystko i na wszystkich.
4. Z wolnością uczestniczyć w zakonnych celebracjach i w akcjach duszpasterskich, które organizuje się w ciągu roku.
5. Stworzyć chrześcijańską wspólnotę, by razem żyć wiarą.

f) Formacja początkowa i ustawiczna:

1. Zapoznać nowych współpracowników w dziele z Planami Formacji Początkowej, niezależnie czy pracują oni jako wychowawcy, katecheci, pracownicy duszpasterstwa, moderatorzy, czy rodzice.
2. Opracować plany formacji według różnych wymiarów: ludzki (znajomość siebie, relacje osobowe, moralność osobista i społeczna, psychologia rozwojowa, wartości, analiza rzeczywistości społecznej); chrześcijański (znajomość kultury religijnej, wprowadzenie do Biblii, wprowadzenie do teologii); pijarski (styl pijarski, cele projektu wychowawczego i pastoralnego, kursy kalasantyńskie i materiał formacyjny).
3. Lektury, refleksje, prace w grupie, uczestnictwo w kursach, *aggiornamento*.
4. Otworzyć się na proces opiekuńczego towarzyszenia naszych uczniów.

g) Zakresy odpowiedzialności i wynikające z nich konsekwencje:

1. Uczestniczyć w obowiązkach wychowawczych i pastoralnych pozalekcyjnych.
2. Uczestniczyć w różnych strukturach Dzieła, w którym się pracuje.
3. Uczestniczyć w nowych inicjatywach.

h) Znajomość Kalasancjusza:

1. Znać życie i dzieło Kalasancjusza.
2. Umieć wyjaśnić założenia wychowawczego i duszpasterskiego stylu Kalasancjusza.
3. Umieć dokonać weryfikacji odbytego procesu wychowawczego, według założeń kalasantyńskich.

i) Podstawowe wiadomości na temat Zakonu:

1. Znajomość historii dzieła, jego projektów i uczestniczenie w nim.
2. Relacje z innymi Dzielami pijarskimi.
3. Uczestniczenie w spotkaniach organizowanych w dziele, w podejmowanych projektach, we wspólnych zamierzeniach i akcjach.

C) Sposób przynależności: **UCZESTNICTWO**

Natura: osoba, która – czując więź z Zakonem – akceptuje w sposób otwarty wychowawczą linię pijarską, czy to w naszych Dziełach czy też poza nimi, i jest świadkiem Ewangelii w swoim życiu i w pracy.

53. Cele:

1. Znać i pogłębiać wiedzę na temat Misji pijarskiej.
2. Czuć się współodpowiedzialnymi za Szkoły Pobożne, mając szerszą wizję misji i nie ograniczając się jedynie do elementów własnej konkretnej aktywności.
3. Należać do grupy lub wspólnoty, w której osoba ma możliwość umacniać, formować i rewidować swoją wiarę i powołanie.
4. Przeżywać misję pijarską, łącząc edukację i ewangelizację, wiarę i kulturę (pobożność i nauka (*pietas et litterae*)).
5. Pobudzać i rozwijać świadomość eklezjalną.

54. Itineraria

a) Informacja:

1. Informować o misji i charakterze Szkół Pobożnych, wykraczając poza problematykę konkretnego Dzieła, w które jest się zaangażowanym.
2. Informować o różnych sposobach przynależności i o realizowanych projektach.
3. Omawiać wspólnie problemy i troski dotyczące misji Dzieła, w którym się pracuje, nie tracąc perspektywy całej Demarkacji.
4. Otworzyć się na szerokie perspektywy edukacji chrześcijańskiej.

b) Relacje osobowe:

1. W relacjach międzyosobowych być wrażliwym na te szczegóły, które tworzą atmosferę bliskości i zaufania: poznawać wspólnotę wychowawczą, w której się żyje, dzielić się troskami.
2. Cenić nieoficjalne momenty, które kształtują ludzkie relacje.

c) Towarzystwo:

1. Pomagać w rozeznawaniu założeń i wyborze życia, wychodząc z perspektywy chrześcijańskiej.
2. Pracować nad relacjami w grupie, koniecznymi do tego, by wzrastać w wierze chrześcijańskiej.
3. Programować, na ile to możliwe, wspólne spotkania.
4. Otaczać opieką uczniów, proponując im procesy towarzyszenia.
5. Wychowywać, dbając o zdrowy rozwój emocjonalny wychowanków.

d) Wzrost i dojrzewanie ludzkie:

1. Zdawać sobie sprawę z różnych typów relacji uczuciowych, które łączą ludzi: koleżeństwo, przyjaźń, nauczanie, wychowanie, para, pokrewieństwo i misja.
2. W sposób progresywny wykształcać autonomię emocjonalną.
3. Umieć rozpoznawać możliwe braki i blokady emocjonalne, by – pokonując je – móc kochać miłością bezinteresowną.
4. Wykształcać podstawowe zdolności tworzenia relacji społecznych, przede wszystkim asertywność, czyli umiejętność wyrażania siebie samego bez przekreślania swojej osoby i innych.

e) Wzrost i dojrzewanie w wierze:

1. Pomagać zrozumieć sens posługi kościelnej.
2. Znać podstawy chrystologii i eklezjologii.

3. Znać podstawy teologii sakramentów i praktykować życie sakramentalne.
4. Żyć w bliskości Słowa i pogłębiać znajomość Biblii.
5. Znać podstawy teologii modlitwy i praktykować życie modlitewne.
6. Stwarzać i dbać o sytuacje i miejsca (grupy, wspólnoty), w których osoba ma możliwość ożywiać, dzielić się i umacniać swoją wiarę i powołanie.
7. Stwarzać okazję do dawania świadectwa wiary i promować styl życia chrześcijańskiego.
8. Uczestniczyć w procesie formacji, który ma na celu właściwe przeżywanie własnego powołania.
9. Pogłębiać formację, by móc przyjąć posługi, które nie są ustanowione kanonicznie (wychowywanie chrześcijańskie, szczególna troska o ubogich, posługi pastoralne i inne).

f) Formacja ustawiczna:

1. Odkrywać, że całe nasze życie powinno być formacją i to na wszystkich możliwych poziomach.
2. Mieć specjalistyczne przygotowanie do zadań za jakie jest się odpowiedzialnym.
3. Rozwijać formację dotyczącą podstawowych filarów naszej Misji: misja pijarska, posługa, styl pijarski (el talante), linie edukacyjne ewangelizacji i przemian społecznych.

g) Zakresy odpowiedzialności i wynikające z nich konsekwencje:

1. Pogłębiać problematykę edukacji, rozumiejąc ją jako prawdziwą posługę.
2. Być dyspozycyjnym do tego by podejmować odpowiedzialność za zadania i brać udział w różnego typu współpracy.
3. Być otwartym na propozycje, które służą umocnieniu związku z Zakonem, poprzez udział w wolontariacie.

h) Znajomość Kalasancjusza:

1. Poprzez systematyczne kursy poznawać duchowość i misję Kalasancjusza.
2. Poznać, o ile to możliwe, miejsca kalasantyńskie w Hiszpanii i w Italii.
3. W praktyce wychowawczej stosować i dokonywać ewaluacji według pedagogiki kalasantyńskiej.
4. Znać i czynić własnymi te charakterystyczne elementy, które stanowią styl pijarski.

i) Podstawowe wiadomości na temat Zakonu:

1. Wejść w kontakt z innymi grupami o podobnym charakterze, istniejącymi w tej samej lub w innych demarkacjach.
2. Uczestniczyć w tych refleksjach demarkacji, w których udział byłby wskazany.
3. Uczestniczyć w akcjach i projektach demarkacji.
4. Znać podstawowe publikacje o Zakonie.
5. Znać aktualne problemy Misji Zakonu i jej podstawowych plany krótkoterminowe i długoterminowe.

D) Stopień INTEGRACJI CHARYZMATYCZNEJ

55. Natura:

- a) Osoby, które uczestniczyły w osobistym procesie kształtowania dojrzałości chrześcijańskiej i kalasantyńskiej i żyją charyzmatem kalasantyńskim (duchowość, misja i życie braterskie).
- b) Uczestniczą w Bractwie (stowarzyszenie wiernych lub równoważna struktura w każdej demarkacji) lub we pijarskiej wspólnotie chrześcijańskiej²¹.

²¹ Wyjaśnienie pojęć: „Chrześcijańska wspólnota pijarska jest wspólnotą chrześcijan, którzy żyją własną wiarą związani z Działem lub obecnością pijarską, mając w tym bezpośrednie odniesienie wiary. W tej wspólnotie

c) Osoby, które w sposób indywidualny i wspólnotowy rozeznały swoje świeckie powołanie pijarskie.

56. Cele:

1. Wzrastać i dojrzewać w wierze, uczestnicząc we pijarskiej wspólnotie chrześcijańskiej i pogłębiając przynależność do Kościoła partykularnego.
2. Doprowadzić do tego, by bractwa (stowarzyszenia wiernych lub równoważne struktury w każdej demarkacji) i pijarskie wspólnoty chrześcijańskie wytworzyły własną strukturę organizacyjną.
3. Pijarska wspólnota chrześcijańska, niezależnie od tego, czy jest jedyną czy też komplementarną drogą przynależności do Kościoła partykularnego, powinna gwarantować dojrzałość w wierze tych, którzy do niej należą.
4. W sposób właściwy świeckim, czyli wychodząc od znaczenia konsekracji chrzcielnej, żyć charyzmatem Szkół Pobożnych i czynić własnymi intuicje Kalasancjusza.
5. Gwarantować instytucjonalnie obiektywność i wiarygodność integracji w charyzmacie pijarskim, przewyciężając, na ile to możliwe, stanowiska subiektywne i dyskusyjne.

57. Itineraria

a) Informacja:

1. Otrzymywać informacje na temat różnych aspektów misji i życia pijarskiego.
2. Otrzymywać informacje na temat roli laikatu w ramach sposobu przynależności *integracja charyzmatyczna*.
3. Informować o trudnościach i o punktach słabych, jak też o możliwościach na przyszłość i o mocnych punktach Demarkacji.

b) Relacje osobowe:

1. Starać się by relacje osobowe były efektem wzajemnego poznawania siebie i rzeczywistości w jakich żyjemy, pamiętając, że dążymy do tych samych celów i wszyscy uczestniczymy w tym samym charyzmacie, mimo dwóch różnych rodzajów powołania: świeckiego i zakonnego.
2. Nie zaniedbywać chwil wspólnego dzielenia się doświadczeniem między zakonnikami i świeckimi; taki charakter mają: celebracje liturgiczne, chwile spędzone razem, momenty refleksji, programowanie i ewaluacja.
3. Poznawać wspólnoty i główne dzieła w demarkacji.

c) Towarzystwo:

1. Pomagać osobom świeckim, które pracują w demarkacji i którym powierzone zostały zadania dużej odpowiedzialności.
2. Towarzyszyć tym, którzy dokonali wyboru bycia świeckimi pijarami²² lub rozumieją swoją pracę w Misji Zakonu jako część swojego powołania.
3. Zachęcać do praktyki ciągłego towarzyszenia ukierunkowanego na skonkretyzowanie projektu życia.
4. Towarzyszyć i popierać postawę radykalności i wierności w naśladowaniu Chrystusa, rozumiejąc je z perspektywy powołania do życia świeckiego.
5. Praktyka towarzyszenia i rozeznawania we własnej wspólnotie.
6. Praktyka towarzyszenia duchowego wychowanków.

---

znajduje się jądro Pijarów i świeckich Pijarów, do którego przyłączają się inne osoby, które idą według projektu wspólnotowego”.

²² „Świecki pijar jest osobą, która idzie sposobami integracji charyzmatycznej lub prawnej według tego, co napisane w tym Dyrektorium”.

d) Wzrost i dojrzewanie ludzkie:

1. Zdawać sobie sprawę z różnych elementów i etapów, które wpływają na podejmowane decyzje.
2. Znać i umieć stosować reguły rozeznawania ważniejszych decyzji dotyczących własnego życia i tej grupy, do której się należy.
3. Praktykować rozeznawanie w życiu codziennym.
4. Zdobywać umiejętność kontrolowania mechanizmów dynamiki grupy (zdolność do autentyczności i adaptacji, łagodzenie napięć i konfliktów, osiągnięcie kompromisu w grupie przynależności).
5. Zdając sobie sprawę z własnych walorów ludzkich i duchowych, znaleźć w grupie przynależności (dzieło, grupa, Zakon Szkół Pobożnych, Kościół) takie miejsce, które współgra z wartościami osoby.

e) Wzrost i dojrzewanie w wierze:

1. Należać do jakiegoś Bractwa (stowarzyszenie wiernych lub struktura równoważna w każdej Demarkacji).
2. Często uczestniczyć w celebracjach zakonnych takich jak Eucharystia i inne ważne momenty roku liturgicznego.
3. W sposób dojrzały przeżywać kluczowe elementy powołania chrześcijańskiego i pijarskiego (życie modlitwą, opcja na rzecz ubogich, zwłaszcza najmniejszych dzieci, braterstwo, „wzrost w pobożności”, rozeznawanie).
4. Traktować jako nierozzerwalną jedność powołanie świeckie i charyzmat pijarski.

f) Formacja ustawiczna:

1. Poprzez lekturę i za pomocą innych środków rozwijać tematy związane z formacją (np.: charyzmat i posłannictwo pijarskie w świecie i w Kościele, misja i duchowość chrześcijanina, wspólnota, świecki pijar, teologia życia zakonnego i świeckiego).

g) Zakresy odpowiedzialności i wynikające z nich konsekwencje:

1. Być gotowym do zaangażowania się w różne zadania w konkretnym dziele (przewodnictwo, koordynacja różnego typu, pomoc w różnych sytuacjach).
2. Być gotowym do przyjmowania różnych zakresów odpowiedzialności lub zaangażowania się w doradztwo w demarkacji.
3. Tworzyć struktury organizacyjne, których projekt instytucjonalny zapewni większą odpowiedzialność i zaangażowanie (dzieła prowadzone we współpracy zakonników i świeckich, misjonarze świeccy, dyrektorzy świeccy, posługi świeckie).
4. Jako osoba świecka czuć się współodpowiedzialnym za rozwój i wybory, jakie Zakon dokonuje na wielu płaszczyznach swej działalności.

h) Znajomość Kalasancjusza:

1. Coraz lepiej poznawać trzy wymiary charyzmatu Kalasancjusza: duchowość, misję i życie.
2. Znać główne idee, które ujmują intuicje Kalasancjusza na temat codzienności i życia duchowego.
3. Identyfikować się z postacią Kalasancjusza, znając trudności jego itinerarium ludzkiego i duchowego.
4. Znać fundamentalne opcje, które wybrał i ich źródła.

j) Podstawowe wiadomości na temat Zakonu:

1. Mieć całościową wizję Zakonu (Dzieła, historia, aktualna sytuacja).
2. Uczestniczyć w życiu Demarkacji (spotkania, dni skupienia, rekolekcje, celebracje).
3. Uczestniczyć w spotkaniach osób świeckich z Demarkacji i z całego Zakonu.

E) Sposób przynależności: **INTEGRACJA PRAWNA**

58. Natura: chodzi o osoby, które żyją charyzmatem pijarskim i wiążą się z Zakonem w sposób prawny na płaszczyźnie cywilnej i kanonicznej. Osoby, które mają zobowiązania względem rodziny lub powinności innego typu, muszą rozeznaczyć swoją konkretną sytuację i – zanim dojdzie do zawarcia umowy o charakterze prawnym – otrzymać pisemną zgodę osoby lub osób, z którymi są związane.

59. Cele:

1. Związać się czasowo ze Szkołami Pobożnymi węzłem prawnym, pogłębiając w ten sposób własny wybór życia w stanie świeckim.
2. Związek prawny może w różny sposób wyrażać się publicznie i może być odnawiany przez czas nieokreślony, jeśli warunki na to pozwolą.
3. Zdając sobie sprawę z własnej tożsamości wypływającej z powołania i wiedząc, czym jest stan życia świeckiego, realizować zadania wynikające z umowy prawnej, mając na uwadze opcję na rzecz ubogich i proponując własną dyspozycyjność.
4. Uczestniczyć w jakimś dziele lub projekcie długoterminowym.

60. Itineraria zaproponowane w ramach czwartego stopnia są te same, które proponuje się dla stopnia Integracji Charyzmatycznej. Elementem odróżniającym obydwie stopnie jest umowa o charakterze prawnym zawarta ze Szkołami Pobożnymi. Także inne elementy, o których mowa w Stopniu Integracji Charyzmatycznej, w stopniu Integracji Prawnej posiadają charakter prawny.

61.

a) *Informacja*. Obowiązuje to, co zostało powiedziane w odniesieniu do Stopnia Integracji Charyzmatycznej i tutaj dotyczy całego Zakonu.

b) *Relacje osobowe*. Mieć bliskie relacje z Pijarami, a zwłaszcza z Przełożonym Wyższym, mając na uwadze ustalony projekt życia i misji.

c) *Towarzystwo*. W itinerarium własnego życia duchowego zagwarantować dostatecznie dużo miejsca na proces towarzyszenia; przygotować się i rozpocząć towarzyszenie innym osobom.

d) *Wzrost i dojrzewanie w wierze*. Osobom zainteresowanym zaproponować opracowanie Planu Życia; plan ten można przedstawić Bractwu, do którego się należy i – poprzez Przełożonego Wyższego – Wspólnocie Zakonnej.

e) *Formacja ustawiczna*. Coraz lepiej poznawać naturę tego sposobu przynależności.

f) *Zakresy odpowiedzialności i wynikające z nich konsekwencje*. Być otwartym na propozycje Zakonu i na dialog ze wspólnotą, do której się należy.

g) *Podstawowe wiadomości na temat Kalasancjusza i Zakonu*. Obowiązuje to, co zostało powiedziane w poprzednim stopniu.

62. Obydwie strony podpiszą umowę, w której określą prawa i obowiązki; dokument ten musi być zaaprobowany przez Kongregację Demarkacji z uprzednim *nihil obstat* Kurii Generalnej.

ROZDZIAŁ 3

WSPÓŁODPOWIEDZIALNOŚĆ ZAKONU

63. W kolejnych punktach sprecyzujemy, w jaki sposób Zakon Szkół Pobożnych bierze odpowiedzialność za wcześniej opisaną rzeczywistość laikatu. Są to zobowiązania podlegające dalszej ewolucji, na miarę nowych potrzeb lub odkryć w materii dotyczącej relacji ze świeckimi.

64. Koordynację, rozwój i troskę o kwestię laikatu pokieruje bezpośrednio O. Generał; jako pierwszy odpowiedzialny za laikat, będzie on zawsze w kontakcie z demarkacjami, które podjęły się tego zadania.

Osoba odpowiedzialna w demarkacji za świeckich

65. Każda demarkacja zadba o własne podstawowe struktury dotyczące świeckich, na które złoży się osoba odpowiedzialnego oraz zespół osób, który – gdy to będzie potrzebne – pomoże odpowiedzialnemu w wypełnianiu jego zadań.

66. W każdej demarkacji mianuje się osobę zakonną odpowiedzialną za koordynowanie, rozwijanie i omawianie różnych inicjatyw, które pojawią się w jakimkolwiek dziele ze strony osób świeckich.

Statut Laikatu

67. Każda Demarkacja wypracuje swój Statut Laikatu, dla którego podstawą będzie to Dyrektorium. W dokumencie tym znajdą się także szczegóły dotyczące realizacji Projektu Instytucjonalnego Laikatu Zakonu²³ w danej Demarkacji.

Plan Formacji

68. W podobny sposób, mając jako podstawę „Wskazówki odnoszące się do planu formacji laikatu pijarskiego” i to Dyrektorium, każda Demarkacja wypracuje swój własny Plan Formacji.

Sposób przynależności: **współdziałanie**

Formacja

69. Każda Demarkacja dołoży na tyle starania, by w każdym dziele odpowiednia osoba odpowiedzialna mogła aktywnie zaangażować się w realizację sposobu przynależności *Współdziałanie*, i aby każda Demarkacja miała swój roczny program formacji i odpowiednio dobrane środki.

Doświadczenia i akcje

70. Osobom zaangażowanym w sposób przynależności *Współdziałanie* proponuje się przede wszystkim współpracę w konkretnych akcjach; współpraca ta uwzględnia wcześniej ustalony projekt akcji, który ma być zawsze weryfikowany na końcu roku szkolnego.

---

²³ Ten Projekt znajduje się w dokumencie *Laikat w Szkołach Pobożnych* (44° Kapituła Generalna), Rzym, 1998, ss. 97-111.

Stopień uczestnictwa

Współodpowiedzialność w projektach

71. Zakon będzie promować postawę współodpowiedzialności dotyczącej konkretnych projektów w Demarkacji i w dziełach. W przypadku sposobu przynależności *Uczestnictwo* forma działania będzie zależała od konkretnej sytuacji danego dzieła. W każdym przypadku jesteśmy otwarci na osoby, które rozumieją i przyjmują w sposób integralny misję i swoją pracę, która jest częścią tej misji; takie osoby mogą brać odpowiedzialność za różne aspekty danego dzieła.

Posłannictwo

72. Posłannictwo pijarskie realizowane jest przez zakonników i świeckich, którzy rozumieją swój udział w życiu Zakonu jako odpowiedź na powołanie, do którego zostali wezwani. Jest to odpowiedź wyrażona postawą służby w Kościele, służby w stylu pijarskim.

73. Zadanie dotyczące jakiejś konkretnej dziedziny, otrzymane lub powierzone osobie świeckiej, wymaga nie tylko wolnego wyboru ze strony osoby, która je przyjmuje, ale także ustalenia zakresu obowiązków w grupie, z którą dana osoba się wiąże za zgodą Zakonu. Wszelkie zobowiązania są czasowe i odnawiane.

74. Sposób powierzenia zadań osobom świeckim może być podobny do przyjęcia posług przez zakonników w ich formacji początkowej²⁴.

75. Tradycja pijarska podejmuje przede wszystkim zadania na polu edukacji chrześcijańskiej i otacza szczególną troską dzieci ubogie. Jeśli jest taka możliwość, dobrze jest włączyć moment powierzenia odpowiedzialności, na przykład jakiejś posługi, w kontekst celebracji liturgicznej.

Integracja charyzmatyczna

Włączenie w Kościoła poprzez Zakon Szkół Pobożnych

76. Jeśli chodzi o ośrodki edukacyjne, włączenie w Kościół może być rozumiane jako uczestniczenie w szerszych środowiskach kościelnych (regiony, wikariaty, dekanaty) lub jako związanie się z samym Zakonem. W przypadku parafii, one same stwarzają okazję włączenia w Kościół.

77. Każda Demarkacja może utworzyć – jeśli z duszpasterskiego punktu widzenia uważa to za potrzebne – stowarzyszenie wiernych, do którego będą należeć osoby świeckie uczestniczące w sposobie przynależności *integracja charyzmatyczna*.

Bractwo Szkół Pobożnych (BSP)

78. Konkretną formą włączenia w Kościół, która w Zakonie jest już zinstytucjonalizowana, jest Bractwo Szkół Pobożnych²⁵.

Normy szczegółowe

---

²⁴ *Formacja Pijara*, Rzym 1991, nn. 223-230.

²⁵ Dla konkretnych aspektów jest koniecznym zrobić odniesienie do odpowiednich dokumentów, „*Bractwo Szkół Pobożnych*”, Rzym 1998, i „*Jak zapoczątkować Bractwo Szkół Pobożnych*”, Rzym 1988.

79. Należy także opracować normy szczegółowe, które będą odpowiedzią na konkretne problemy w różnych sytuacjach i okolicznościach. Główne założenia tych norm muszą uwzględniać wszystko to, co zostało powiedziane w Dyrektorium.

Komisja mieszana

80. W miejscach gdzie istnieją wspólnoty lub grupy osób świeckich związanych z pijarami, można stworzyć komisję mieszaną, w skład której wejdą zakonnicy i świeccy. Taka komisja stwarzałaby okazję do tego, by przedstawiać i wspólnie zastanawiać się nad rozwijanymi ideami i projektami, by badać nowe inicjatywy i by rzeczywiście razem podążać naprzód.

Integracja prawna

Osoba zrzeszona (oblaci)

81. W punkcie 223 Reguł Zakonu jest mowa o figurze *stowarzyszonych*. *Stowarzyszony* to człowiek nie związany węzłem małżeńskim, który, żyjąc we wspólnocie zakonnej, uczestniczy przez pewien czas w naszym życiu i w naszej pracy. Warunki takiej sytuacji prawnej określone są w umowie podpisanej przez zainteresowanego i przez Przełożonego Demarkacji. Umowa ta jest czasowa i powtarzalna; precyzuje warunki przyjęcia i możliwego odejścia lub wydalenia. Taka osoba prawnie jest przypisana do wspólnoty.

Pijar świecki

82. Pijarzy świeccy przyjmują zobowiązania²⁶ określone na pewien czas. Osoby, które uczestniczą w tej inicjatywie powinny identyfikować się z pijarami, przyjmować swoją misję i współpracować w niej na miarę własnych możliwości.

83. Jeśli współpraca ma miejsce poza demarkacją, konieczne jest sporządzić pisemną ugodę podpisaną przez zainteresowanego i przez Przełożonych Demarkacji pochodzenia i przeznaczenia. W dokumencie tym należy wyjaśnić warunki i czas zakończenia zadania.

84. Przyjęcie zadania właściwego dla sposobu przynależności *Integracja Prawna* będzie odnawiane co roku w czasie celebracji. Gdy minie termin umowy o współpracę, należy odnowić ją według tych samych lub według nowych warunków.

Stowarzyszenie wiernych

85. By poszerzyć zakres współpracy, Stowarzyszenie wiernych (SW lub inne) i Zakon mogą zawrzeć umowę. Umowa ta będzie miała charakter prawny.

86. Umowa określająca wzajemne relacje między Stowarzyszeniem Wiernych (SW lub inne) i Zakonem może polegać na określeniu zasad obecności członków stowarzyszenia w jakimś konkretnym projekcie Zakonu. Taka obecność może mieć formę pomocy udzielonej w ramach projektu określonej na pewien czas lub może oznaczać współpracę w inicjacji jakiegoś dzieła czy projektu. Umowa taka domaga się zawsze zaangażowania osób bezpośrednio w to włączonych.

---

²⁶ Na temat zawartości tej ugody, zobaczyć numery od 58 do 62 tego Dyrektorium.

87. Wszelkie inicjatywy należy ująć we wspólnej umowie sporządzonej na piśmie i obowiązkowo podpisanej przez Stowarzyszenie Wiernych, osoby fizyczne bezpośrednio zaangażowane i Zakon Szkół Pobożnych.

EPILOG

88. Kongregacja Generalna zaaprobowała to Dyrektorium „ad experimentum” według nr 7,2° Reguł Wspólnych, na sesji z dnia 16. VI 2004 roku do czasu Kapituły Generalnej w 2009 roku.